
МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 351:327

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.4.30>

Є. І. Таран

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри глобальної та національної безпеки
Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
<https://orcid.org/0000-0002-1822-6978>

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проаналізовано особливості проблеми національної продовольчої безпеки у контексті більш розширеного тлумачення поняття «продовольство», яке розглядається не тільки як речовина, а як певна матеріально-інформаційна єдність, у якій харчова речовина стає продовольством лише переломившись через відповідний інформаційний контекст. Аргументовано, що вирішення проблем національної продовольчої безпеки, це не тільки турбота про фізичну наявність та економічну доступність того, що узвичаїлось на даний час вважати їжею згідно з чинними національними традиціями, але й з урахуванням всієї інформації, яка міститься в етноботанічному досвіді та науковій ботаніці про харчовий потенціал диких та культурних рослин. Показано можливості вирішення проблем національної продовольчої безпеки шляхом управління інформаційною базою харчової поведінки українського населення в умовах війни та повоєнного часу, спрямованого на залучення недооцінюваних на даний час продовольчих ресурсів та більш широкого використання забутих та новітніх харчових технологій. Висвітлено, що за таких умов доцільно товарне сільське господарство, яке вдовольняє харчові потреби населення через ринкову систему та гуманітарну продовольчу допомогу важливо доповнювати розвитком різноманітних форм продовольчого самозабезпечення на кшталт руху «Сади перемоги», а також відроджувати традиції збиральництва та залучення у систему сучасного харчування недооцінених і, навіть, зневажений нині народний досвід використання їстівних дикорослих рослин. Перспективним напрямком має також стати розвиток новітніх форм сіті-фермерства у форматі гідропоніки, вирощування проростків та мікрозелені. Системне інформування населення про стародавні традиції використання дикорослої флори та новітні технології сітіфермерства сприятиме не тільки запобіганню ризиків воєнного голоду, але й розвитку новітньої здорової харчової культури у повоєнний час. Здатність громадян використовувати доступні ресурси для забезпечення харчування може сприяти відчуттю впевненості та безпеки в майбутньому, зменшенню тривожності та підтримки ментального здоров'я.

Ключові слова: продовольча безпека, національна безпека, воєнний час, продовольство, продовольча гуманітарна допомога, сади перемоги, збиральництво.

Постановка проблеми. Проблема продовольчого забезпечення посідає одне з провідних місць у контексті національної безпеки держави та загального розвитку країни. За останні роки з'явилася низка нових визначень поняття національної продовольчої безпеки, які у різний спосіб враховують багатоаспектність і комплексність даного феномену. Однак, наразі всі концептуалізації розглядають поняття «продовольство», в основному, як матеріальне утворення придатне для асиміляції в організм людини з метою підтримки в ньому обміну речовин необхідному для життя. Між тим численні історичні, етнографічні та культурологічні дослідження виразно говорять про те, що біологічна можливість певної харчової субстанції стати їжею реалізується тільки тоді, коли людина володіє інформацією, що цей об'єкт може бути їстівним. Більше того, не просто їстівним, але й релеванним національним, етнічним, культурним та субкультурним традиціям, смакам тощо. Це значить, що продовольство це не стільки речовина, стільки певна матеріально-інформаційна єдність у якій харчова речовина стає продовольством лише переломившись через відповідний інформаційний контекст. Інакше потенційний харчовий ресурс лишається невидимим, забороненим або стигматизованим для даного індивіда, спільноти, суспільства, етносу або нації.

Відтак вирішення проблем національної продовольчої безпеки – це не тільки турбота про фізичну наявність та економічну доступність того, що узвичаїлось на даний час вважати їжею згідно з чинними національними традиціями, але й інформаційно-аналітична робота всіх інституцій публічного управління над вирішенням продовольчих проблем. Розуміння сутності сучасних загроз та викликів пов'язаних з недооцінкою інформаційної складової у сфері підтримки національної продовольчої безпеки і зумовлений вибір теми даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні існує значна кількість досліджень у сфері національної продовольчої безпеки у якій зазначені питання розглядають її з урахуванням сучасних

викликів, які постали перед Україною. Так основні складові та напрямки управління національною продовольчою безпекою у загальному вигляді аналізуються у публікаціях В. В. Антощенко [1], О. В. Бокій [3], А. Вірковська [9], В. В. Гобела [23; 24], С. В. Іванов [27], Л. Г. Каїра [8], І. Карп [9], Г. О. Кундєєва [10], О. М. Михайлик [22], І. Г. Павловська [16], Г. П. Пасемко [17], Г. А. Синицина [18], І. Стеців [21], Л. В. Страшинська [22], М. Филипенко [18], В. І. Франчук [24], С. В. Шевченко [17], О. О. Шеремет [22], С. В. Юдіна [27] та ін. Окремо проблемами загроз і викликів забезпечення продовольчої безпеки в умовах війни займалися Н. Е. Аванесова [14], О. М. Бородіна [4], О. Васирина [7], О. В. Заїка [12], Н. Зеліско [7], Н. Маркович [7], О. С. Мордовцев [14], Т. В. Лобунець [11], О. П. Масюк [12], М. Л. Погребицький [11], Е. О. Сіра [11], Ю. І. Сергієнко [14], Р. М. Скриньковський [20], Т. В. Шепель [26]. Інформаційній складовій національної продовольчої безпеки присвітили свої наукові розвідки М. М. Бабич [2], О. О. Митченко [13], А. Д. Мостова [15] та ін.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз можливостей вирішення проблем національної продовольчої безпеки шляхом управління інформаційною базою харчової поведінки українського населення в умовах війни та повоєнного часу спрямовано на залучення недооцінюваних на даний час продовольчих ресурсів та більш широкого використання забутих та новітніх харчових технологій.

Виклад основного матеріалу. Початок війни в Україні привів до серйозних викликів у сфері національної продовольчої безпеки через істотне звуження агросфери країни, які виникли через втрату значних територій де раніше вироблялися досить великі обсяги продовольства, руйнування, забруднення та мінування деокупованих та прифронтових сільськогосподарських земель, свідоме знищення ворогом частини складів з харчовою продукцією та сировиною, блокування портів для експорту української зернової продукції на міжнародні ринки тощо.

За таких умов з боку міжнародних інституцій почала надходити у великих

обсягах гуманітарна продовольча допомога та посилюється імпортом харчової продукції, призначений компенсувати згадані вище втрати українського аграрного сектору, харчових запасів та продовольчого рітейлу внаслідок військової агресії з боку Російської Федерації. Це дозволяє вже більш ніж півтора року в умовах інтенсивних бойових дій на історично безпрецедентному рівні забезпечувати доступ українського населення до необхідних продовольчих товарів і послуг. Адже у попередніх військових конфліктах аналогічної інтенсивності продовольче забезпечення зазвичай порушувалося настільки, що держави змушені були вводити продовольчу карткову систему [6].

Водночас російсько-українська війна, на жаль, затягується й починає трансформуватися у війну на виснаження, тому високі загрози продовольчій безпеці не сходять з порядку денного і спонукають до пошуку нових резервів харчового забезпечення громадян. Загальний напрямок реформ та заходів, спрямованих на забезпечення національної продовольчої безпеки, охоплює ряд ключових аспектів та завдань. Перш за все, це створення стійких умов для забезпечення доступності та якості продовольства для всього населення навіть в умовах воєнного конфлікту. Це включає в себе не лише фізичний доступ до продуктів харчування, але й гарантування їх якості та безпечності. Окрім того, важливим завданням є підтримка економіки країни. В умовах воєнного конфлікту важливо забезпечити стабільність та зростання виробництва продовольства на внутрішньому ринку. Це сприяє збереженню робочих місць та економічному зростанню в країні.

Також, Україна активно бере участь у світових продовольчих процесах. Це означає, що країна взаємодіє з іншими державами та міжнародними організаціями для забезпечення глобальної продовольчої безпеки. Участь у таких ініціативах дозволяє обмінюватися досвідом, ресурсами та технологіями з іншими країнами для спільного вирішення проблем продовольчої безпеки на світовому рівні. Загалом, національна продовольча безпека вимагає комплексного підходу, який охо-

плює не лише виробництво та постачання продуктів харчування, але й соціальні та економічні аспекти, а також взаємодію на міжнародній арені для забезпечення стабільності та безпеки у галузі продовольства.

У березні 2022 року Верховна Рада України прийняла важливий законопроект, який став ключовим для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного конфлікту. Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» був прийнятий 24 березня 2022 року. Його головна мета – забезпечити швидке залучення сільськогосподарських земель країни до виробництва сільськогосподарської продукції навіть в умовах воєнного стану. Це сприяє збереженню та підтримці агробізнесу на території України.

Паралельно з цим, завдяки підтримці міжнародних фондів, була запроваджена ще одна важлива урядова ініціатива, відома як «Сади Перемоги». Крім підтримки вітчизняного агробізнесу та міжнародної гуманітарної допомоги, ця програма стала важливим інструментом для забезпечення продовольчої безпеки в Україні в умовах війни. «Сади Перемоги» передбачають надання консультативної підтримки місцевим громадам та домогосподарствам у питаннях організації ефективного садівництва, зберігання та переробки продукції. Однією з цілей цієї ініціативи є залучення міського населення, яке раніше мало обмежений досвід у галузі сільськогосподарського виробництва, до участі в сільському господарстві та продовольчому виробництві.

Іншими словами мова йде про доповнення товарно орієнтованих форм сільськогосподарського виробництва старими та новітніми різновидами агрокультури, спрямованими у першу чергу на розвиток харчового самозабезпечення населення, а у разі отримання надлишків і використання їх на гуманітарну продовольчу допомогу армії, внутрішньо переміщеним особам тощо. Подібного роду ініціатива «Сади Перемоги» була успішно реалізована під час Першої та Другої світових воєн у Канаді, США, Великобританії та Австралії. Це рух

охоплював висадження городів та садів у приватних садибах та громадських парках цих країн і окрім ефекту продовольчого самозабезпечення, такі сади розглядалися як психотерапевтичний інструмент «підвищення морального духу» мешканців. У ті часи «Сади Перемоги» стали невід'ємною частиною повсякденного життя тилу в цих країнах [5].

Максимальна децентралізація цієї програми дозволить ефективніше впроваджувати заходи на місцях та підтримувати місцеві громади у зусиллях щодо забезпечення продовольчої безпеки. «Сади Перемоги» стають потужним механізмом державного управління у сфері продовольчої безпеки України в умовах війни і важливою ланкою у забезпеченні національної безпеки та розвитку країни. У рамках цього руху активізувався і розвиток новітніх форм сіті-фермерства у форматі гідропоніки, вирощування проростків та мікрозелені [19].

Тобто нині розгляд проблем продовольчої безпеки сфокусувався на забезпеченні харчовими продуктами через товарне агропромисловість та ринкові механізми, а натуральні форми сільського господарства у форматі присадибних ділянок, дач, садових товариств стали або обходитися увагою, або розглядатися як щось архаїчне, що не зможе істотно вплинути на вирішення харчових проблем в сучасних умовах [28]. Нинішній досвід руху «Сади перемоги» показує на поспішність такого роду ігнорування. Тим більше є недооціненим досвід збиральництва, до якого ще історично не так давно зверталися у всіх країнах в часи виникнення дефіциту продовольства [25].

Однак, розширення продовольчої компетентності населення, включаючи інформування та пропагування способів розумного використання дикорослої флори у харчуванні, може бути ключовим аспектом забезпечення цієї безпеки. Дикоросла флора може стати важливим джерелом додаткових ресурсів для харчування, особливо в умовах, коли існують виклики щодо доступності традиційних продуктів харчування. Дикоросла флора може доповнювати традиційні продукти харчування і збільшувати різноманітність хар-

чового раціону. Це може бути особливо важливим для забезпечення різноманіття харчових джерел у віддалених та вразливих регіонах.

Інформування населення про можливість використання дикорослої флори може сприяти збільшенню ресурсів для харчування та допомогти запобігти голоду. Враховуючи зростання інтересу до здорового способу життя та природних продуктів, інформування населення про вживання дикорослої флори може стати сприятливим розвитком здорової харчової культури. Деякі види дикорослої флори містять корисні речовини, вітаміни та мінерали, які можуть покращити харчування та зміцнити здоров'я. Збільшення усвідомленості щодо використання дикорослої флори може сприяти збереженню природи. Замість масового збирання та вирубування дикорослої флори, громадяни можуть навчитися використовувати ці ресурси обережно та зберігати біорізноманіття.

Використання дикорослих ресурсів може бути більш екологічно стійким, оскільки це не вимагає великих інвестицій у сільське господарство та транспортування продуктів на великі відстані. Це також може сприяти збереженню природи та біорізноманіття. Здатність громадян використовувати доступні ресурси для забезпечення харчування може сприяти відчуттю впевненості та безпеки в майбутньому. Громадяни, які знають, що вони можуть вдовольнитися доступними ресурсами, відчувають менше тривожності щодо можливих харчових криз. Тому інформування та пропагування способів розумного використання дикорослих харчових ресурсів може не лише покращити продовольчу безпеку, але й зміцнити відчуття психологічної безпеки серед громадян.

Цей підхід важливий не лише в умовах, але й сучасного мирного часу, бо відображає філософію життя в гармонії з природою та сприяє самодостатності та стійкості у суспільстві. Тому економічно розвинених країнах останніми десятиліттями спостерігається відродження інтересу до тимчасово забутих дикорослих їстівних рослин. Це відбувається на тлі різючих успіхів харчової промисловості та

індустріального сільського господарства, які уможливили масового виробництва та розповсюдження продуктів харчування. Однак, разом із зручністю та доступністю їжі виникли проблеми з надмірним та неправильним харчуванням, що призвело до поширення захворювань, пов'язаних із харчуванням.

Як не парадоксально, але в історичному плані кардинальне підвищення рівня харчової безпеки у продовж ХХ століття мало зворотню стороною появу нових загроз вже на початку ХХІ. Збільшення доступності їжі завдяки агротехнологічним інноваціям, засобам транспорту та технологіях зберігання також призвело до поширення висококалорійних та оброблених продуктів, що нині сприяє переїданню та збільшенню захворювань на серце, ожиріння та інші проблеми здоров'я. окрім того індустріалізація сільського господарства та продовольчої промисловості принісши багато переваг щодо забезпечення населення їжею кількісно водночас знизила якість продовольства. Цей процес також сприяв також зменшенню біорізноманіття культурних рослин, а використанню хімічних добрив та пестицидів мало не тільки негативний вплив на довкілля, але й породило й проблеми появи токсичних речовин у складі їжі.

Цей парадокс вказує на необхідність гармонії між доступністю їжі, її якістю та здоровими харчовими звичками для досягнення істинної харчової безпеки. Зростання обізнаності та освіти споживачів щодо збалансованого та здорового харчування є ключовим чинником вирішення цього парадоксу. Відтак вирішення проблем національної продовольчої безпеки як в умовах воєнного часу, так і повоєнному майбутньому обов'язково повинно включати управління інформаційною базою харчової поведінки українського населення спрямовано на залучення недооцінюваних на даний час продовольчих ресурсів та більш широкого використання забутих та новітніх харчових технологій.

Вирішення проблеми національної продовольчої безпеки в умовах війни та повоєнного часу за допомогою управління інформаційною базою харчової поведінки

українського населення має декілька можливих напрямків:

– Проведення освітніх кампаній та інформаційних заходів для населення щодо використання недооцінюваних харчових ресурсів, таких як дикорослі рослини, домашні тварини тощо. Популяризація забутих або новітніх харчових технологій, які дозволяють оптимально використовувати наявні ресурси.

– Розробка та реалізація програм підтримки малих сільських господарств, які можуть забезпечити стабільне постачання продуктів харчування на місцевому рівні. Залучення сільськогосподарських об'єднань та кооперативів для спільного виробництва та постачання продуктів.

– Підтримка та розвиток новітніх технологій обробки та консервації продуктів для збереження інгредієнтів та продуктивності. Впровадження ефективних систем зберігання та транспортування для запобігання втратам.

Таким чином, національна стратегія забезпечення продовольчої безпеки повинна враховувати не лише фізичну наявність продуктів та їх економічну й соціальну доступність, але й інформаційний аспект, зокрема, інформацію про можливість використання різноманітних продовольчих ресурсів. Це потребує залучення науковців різного фахового спрямування та посилення співпраці з науковими установами у галузі харчових технологій для розробки інноваційних рішень та методів використання недооцінюваних ресурсів як забутих та маловживаних різновиди культурних рослин та ще досить багатих ресурсів істотної дикорослої флори на теренах України.

Таких підхід може здійснюватися через співпрацю з громадськими організаціями та місцевими громадами з метою надання інформації та навчання щодо ефективного використання ресурсів та харчових технологій, корекції та розвитку усталених нині харчових стереотипів населення. Важливим напрямком має стати і створення спеціалізованих інформаційних ресурсів, які б надавали більш широкий, ніж нині, доступ до знань та інформації про недооцінювані продовольчі ресурси, їхні властивості та способи використання.

Загальна ідея полягає в тому, щоб розвивати інформаційний аспект управління продовольчою безпекою, активно залучати населення до використання різноманітних харчових ресурсів, інформувати їх про нові технології та можливості, сприяти усвідомленню важливості гармонійного поєднання фізичної та інформаційної складових у забезпеченні національної продовольчої безпеки в умовах війни та повоєнного часу.

Тому усебічне інформаційне забезпечення населення є ключовою проблемою для прийняття обґрунтованих рішень щодо поліпшення продовольчої безпеки в Україні, враховуючи якість, доступність та доступ до продуктів харчування для різних соціальних груп населення. Органи державної влади та управління грають ключову роль у формуванні та аналізі інформації щодо продовольчої безпеки України. Потрібні також законодавчі та правові акти, які містять положення не тільки про стратегічні напрями розвитку аграрного ринку, сільськогосподарського виробництва, переробної та харчової промисловості, але й різноманітних форм продовольчого забезпечення населення як через різноманітні «сади перемоги» («города перемоги»), а упорядковане та компетентне збиральництво їстівної дикорослої флори. Окрім того, Міністерство соціальної політики повинно надавати інформацію населенню щодо наявності програм продовольчої допомоги та умов її надання. Це важливо для того, щоб громадяни мали інформацію про можливості отримання допомоги в разі потреби.

Для ефективного взаємодії всіх учасників, які забезпечують населення продуктами харчування, необхідно створити систему, яка надає інформацію для оцінки стану продовольчої безпеки та для прийняття стратегічних управлінських рішень на основі цієї оцінки. Основними функціями цієї інформаційної системи буде збір та введення початкових даних, їх аналіз, створення аналітичних звітів, зберігання результатів та надання оперативного доступу до цієї інформації. Запропонована інформаційна система буде в основі для комплексного формування та аналізу показників щодо продовольчого забез-

печення населення, ресурсного забезпечення та ефективності діяльності виробників товарів, посередників на ринку.

Отже, загальний напрям реформ і заходів пов'язаних з національною продовольчою безпекою включає в себе заходи, спрямовані на забезпечення доступності та якості продовольства для населення, а також підтримку стабільності та розвитку економіки країни навіть у надзвичайних умовах.

В цілому, підвищення рівня продовольчої безпеки включає в себе розгляд різних аспектів доступності, безпеки та якості продуктів харчування, а також розробку та впровадження стратегій для забезпечення інформаційної, економічної, соціальної та фізичної доступності продуктів для всього населення.

Висновки. Забезпечення громадян та влади інформацією про наявні та потенційні продовольчі ресурси та способи їх використання відіграє надзвичайно важливу роль у вирішенні проблеми продовольчої безпеки. Інформованість населення про стан продовольчої безпеки та ресурси, які вони мають в розпорядженні, допомагає громадянам приймати обґрунтовані рішення стосовно свого харчування та покупок. Люди можуть керуватися цільовою інформацією при виборі продуктів, що відповідають їхнім потребам та відповідають критеріям безпеки і якості. Знання про стан продовольчої безпеки дозволяє громадським організаціям, активістам та громадянам діяти та вимагати від влади заходів для покращення ситуації. Інформація про наявні ресурси і шляхи їх використання є критично важливою для влади при плануванні та управлінні ситуаціями кризи, такими як природні катастрофи, глобальні кризи чи війни. Знання, які ресурси доступні та як їх розподілити, допомагає забезпечити належну реакцію на надзвичайні ситуації, оскільки продукт стає їжею лише тоді, коли людина володіє відповідною інформацією про його споживання, і коли ця інформація вписується в національні, етнічні, культурні та субкультурні традиції та смаки. Таким чином, продовольство не є просто матеріальною речовиною, але і матеріально-інформаційною єдністю, де харчова речовина стає

їжею після включення її в відповідний інформаційний контекст.

Розв'язання проблем національної продовольчої безпеки передбачає не лише забезпечення фізичної наявності та економічної доступності продуктів, що відповідають поточним національним традиціям, але також вимагає інформаційно-аналітичної роботи всіх державних інституцій для розв'язання продовольчих проблем.

Список використаної літератури:

1. Антощенкова В. В. Складові та напрямки управління продовольчою безпекою. *Аграрні інновації*. № 18. 2023. С. 222–227.
2. Бабич М. М. Моніторинг та інформаційне забезпечення процесів формування продовольчої безпеки. *Економіка та держава*. № 2. 2017. С. 32–36.
3. Бокій О. В. Методичний підхід до оцінки продовольчої безпеки в регіонах України. *Продовольчі ресурси*. Т. 10, № 19. 2022. С. 191–199.
4. Бородіна О. М. Воєнні загрози глобальній продовольчій безпеці та перші міжнародні реакції щодо подолання їх наслідків: політекономічний зріз. *Економіка України*. № 6. 2022. С. 41–53.
5. Воротін В. Є. Територіальне управління ресурсним і продовольчим забезпеченням: «Сади перемоги» в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. № 2. 2022. С. 88–94.
6. Гребенюк М. Міжнародно-правовий досвід правового регулювання обігу продовольчих талонів (карток) як один із стратегічних напрямів забезпечення продовольчої безпеки. *Підприємництво, господарство і право*. № 12. 2013. С. 44–48.
7. Зеліско Н. Оцінка ризиків продовольчої безпеки України в умовах воєнного стану. *Аграрна економіка*. Т. 15, № 1-2. 2022. С. 3–8.
8. Каїра Л. Г. Продовольча безпека: оцінка сучасного стану *Інтелект XXI*. 2023. № 1. С. 16–20.
9. Карп І. Тренди у продовольчій безпеці в пост-пандемічний період. *Соціально-економічні проблеми і держава*. №2. 2021. С. 65–72.
10. Кундєєва Г. О. Стійкість розвитку: продовольча безпека та безпека харчування як результат стійкості продовольчої системи. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. Т. 28, № 2. 2022. С. 36–53.
11. Лобунець Т. В. Особливості досягнення належного рівня продовольчої безпеки України в умовах війни. *Ефективна економіка*. № 10 2022.
12. Масюк О. П. Публічне управління продовольчою безпекою в Україні під час війни. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. № 4. 2022. С. 165–171.
13. Митченко О. О. Актуальні питання удосконалення системи інформаційного забезпечення державної політики у сферах сільського господарства та з питань продовольчої безпеки України з урахуванням міжнародного досвіду. *Продовольчі ресурси*. Т. 10, № 18. 2022. С. 237–247.
14. Мордовцев О. С. Продовольча стратегія держави в системі національної економічної безпеки у воєнний час. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 10. 2022.
15. Мостова А. Д. Інформаційне забезпечення моніторингу продовольчої безпеки. *Інфраструктура ринку*. № 33. 2019. С. 103–109.
16. Павловська І. Г. Розвиток підходів до трактування поняття «продовольча безпека». *Проблеми економіки*. № 3. 2022. С. 52–61.
17. Пасемко Г. П. Методика розрахунку та стан показників продовольчої безпеки в Україні. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. № 1 2021. С. 406–420.
18. Синицина Г. А. Формування сучасної теорії харчування в контексті продовольчої безпеки. *Бізнес Інформ*. № 11. 2021. С. 217–226.
19. Сімахіна, Г. О. Функціональні продукти в контексті харчової та продовольчої безпеки. *Перспективні світові наукові тренди 2023 : кол. монографія*. Т. 2. Карлсруе, 2023. С. 122–132.
20. Скриньковський Р. М. Тенденції і питання продовольчої безпеки України в умовах війни. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Економічні науки. № 8. 2022. С. 38–48.
21. Стеців І. Державне управління продовольчою безпекою: концептуальні засади та раціональні підходи. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*. Vol. 8, № 4. 2022. С. 215–243.
22. Страшинська Л. В. Методичні підходи до визначення рівня продовольчої безпеки держави. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. Т. 29, № 2. 2023. С. 48–60.

23. Франчук В. І. Оцінка факторів впливу на продовольчу безпеку України в умовах глобальних викликів та загроз. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. №3. 2022. С. 18–24.
24. Франчук В. І. Продовольча безпека: трансформація засад забезпечення. *Ефективна економіка*. № 10. 2022.
25. Чумак І.В. Публічне управління ризиками воєнного голоду в умовах цифрової трансформації українського суспільства. *Збірник наукових праць Запорізького КПУ Право та державне управління. Серія* *Методологія, теорія та історія публічного управління*. № 3. 2022. С. 133–139.
26. Шепель Т. В. Вплив російської агресії на продовольчу безпеку України та світу. *Бізнес Інформ*. №7. 2022. С. 133–142.
27. Юдіна С. В. Забезпечення національної продовольчої безпеки. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. № 2. 2022. С. 7–15.
28. Яців С. Роль господарств населення у формуванні продовольчої безпеки країни. *Аграрна економіка*. Т. 15, № 1-2. 2022. С. 106–114.

Taran Ye. Information component of the national food security of Ukraine in the conditions martial law

The peculiarities of the problem of national food security are analyzed in the context of a more expanded interpretation of the concept of "food", which is considered not only as a substance, but as a certain material-informational unity, in which a food substance becomes food only after being refracted through the appropriate informational context. It is argued that the solution to the problems of national food security is not only a concern for the physical availability and economic availability of what used to be considered food according to current national traditions, but also taking into account all the information contained in ethnobotanical experience and scientific botany about food potential of wild and cultivated plants. The possibilities of solving the problems of national food security by managing the information base of the food behavior of the Ukrainian population in war and post-war times, aimed at attracting currently undervalued food resources and wider use of forgotten and new food technologies, are shown. It is highlighted that, under such conditions, commodity agriculture, which satisfies the food needs of the population through the market system and humanitarian food aid, is important to supplement with the development of various forms of food self-sufficiency, such as the "Gardens of Victory" movement, as well as to revive the traditions of gathering and involving in the system of modern nutrition an underestimated and even the now despised folk practice of using edible wild plants. A promising direction should also be the development of the latest forms of city farming in the format of hydroponics, growing seedlings and microgreens. Systematic informing of the population about the ancient traditions of using wild flora and the latest urban farming technologies will contribute not only to preventing the risks of wartime hunger, but also to the development of the latest healthy food culture in the post-war era. The ability of citizens to use available resources to secure food can contribute to feelings of confidence and security in the future, reduce anxiety and support mental health.

Key words: food security, national security, wartime, food, humanitarian food aid, victory gardens, gathering.